

Zaak C-590/23

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

25 september 2023

Verwijzende rechter:

Bundesgerichtshof (hoogste federale rechter in burgerlijke en strafzaken, Duitsland)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

14 september 2023

Verzoekers en verzoekers tot Revision:

CG

YN

Verweersters en verweersters in Revision:

Pelham GmbH

SD

UP

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Schending van het auteursrecht en naburige rechten door het overnemen van fragmenten van fonogrammen van derden door middel van „sampling”

Voorwerp en rechtsgrondslag van het verzoek om een prejudiciële beslissing

Verzoek om een prejudiciële beslissing krachtens artikel 267 VWEU tot uitlegging van artikel 5, lid 3, onder k), van richtlijn 2001/29/EG betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij

Prejudiciële vragen

1. Vormt de uitzonderingsregeling inzake het gebruik voor pastiches in de zin van artikel 5, lid 3, onder k), van richtlijn 2001/29/EG in ieder geval een vangnet voor een artistieke uiteenzetting met een bestaand werk of ander materiaal, met inbegrip van sampling? Gelden voor het begrip pastiche beperkende criteria zoals het vereiste van humor, stijllimitatie of eerbetoon?
2. Vereist het gebruik „voor” een pastiche in de zin van artikel 5, lid 3, onder k), van richtlijn 2001/29/EG de vaststelling dat de gebruiker voornemens is om auteursrechtelijk beschermd materiaal te gebruiken voor een pastiche of volstaat het dat de aard als pastiche herkenbaar is voor personen die bekend zijn met het betreffende auteursrechtelijk beschermde materiaal en die over het vereiste intellectuele inzicht beschikken voor het waarnemen van de pastiche?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Artikel 5, lid 3, onder k), van richtlijn 2001/29

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

§ 51a van de Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz) (wet betreffende het auteursrecht en de naburige rechten; hierna: „UrhG”)

Summier overzicht van de feiten en de procedure

- 1 De muziekgroep „Kraftwerk”, waartoe de eerste verzoeker en de rechtsvoorganger van de tweede verzoekster behoorden, heeft in 1977 een fonogram gepubliceerd dat het nummer „Metall auf Metall” bevat. De tweede en de derde verweerster zijn de componisten van het nummer „Nur mir”, dat op door de eerste verweerster in 1997 geproduceerde fonogrammen is verschenen.
- 2 Verzoekers stellen dat verweersters ongeveer twee seconden van een ritmische sequens van het nummer „Metall auf Metall” elektronisch hebben gekopieerd („gesampled”) en deze in een doorlopende herhaling onder het nummer „Nur mir” hebben gezet hoewel zij de overgenomen ritmische sequens ook zelf had kunnen spelen. Verweersters hebben daarmee inbreuk gemaakt op het naburige recht waarvan verzoekers als fonogramproducent houder zijn. Verzoekers hebben verweersters onder andere verzocht om staking van de inbreuk, overdracht van informatie en afgifte van de fonogrammen met het oog op de vernietiging ervan.
- 3 Het Landgericht (rechter in eerste aanleg) heeft de vordering toegewezen. Het door verweersters ingestelde hoger beroep is verworpen. Op het door verweersters ingestelde beroep in Revision is de zaak naar de appelrechter terugverwezen. Nadat het tweede hoger beroep opnieuw is verworpen en het hiertegen ingestelde

beroep in Revision niet is geslaagd, heeft het Bundesverfassungsgericht (federaal grondwettelijk hof, Duitsland) de arresten in Revision en het tweede arrest in hoger beroep vernietigd en de zaak naar de verwijzende rechter terugverwezen. In het derde beroep in Revision heeft de verwijzende rechter het Hof prejudiciële vragen voorgelegd, dat deze heeft beantwoord (arrest van 29 juli 2019, C-476/17). Met het derde arrest in Revision heeft de verwijzende rechter op het beroep in Revision van verweersters het arrest van de appelrechter vernietigd en de zaak voor een nieuwe behandeling en oordeel naar de appelrechter terugverwezen.

- 4 De appelrechter heeft het vonnis van het Landgericht aldus gewijzigd dat verweersters worden veroordeeld tot het verstrekken van informatie betreffende het aantal tussen 22 december 2002 en 7 juni 2021 vervaardigde en/of geleverde fonogrammen met geluidsopnamen van het nummer „Nur mir” alsmede tot afgifte van exemplaren van deze fonogrammen voor de vernietiging ervan en dat dienaangaande hun verplichting tot schadevergoeding wordt vastgesteld; voor het overige heeft het de vordering afgewezen. Verzoekers handhaven met hun Revision bij de verwijzende rechter hun aangevoerde vorderingen vanaf 7 juni 2021. Verweersters verzoeken de Revision te verwerpen.

Korte uiteenzetting van de motivering van de prejudiciële verwijzing

- 5 Het resultaat van de Revision hangt af van de uitlegging van artikel 5, lid 3, onder k), van richtlijn 2001/29.
- 6 De appelrechter heeft voor de periode sinds het van kracht worden van § 51a UrhG op 7 juni 2021 ontkent dat er sprake is van een inbreuk. Hij is ervan uitgegaan dat de vordering tot staking ongegrond is en dat er van de vorderingen tot het verstrekken van informatie, tot afgifte voor vernietiging en tot vaststelling van schadevergoeding vanaf 7 juni 2021 niet (langer) sprake is omdat het overnemen van de ritmische sequens van het nummer „Metall auf Metall” door middel van sampling een pastiche is in de zin van § 51a, eerste volzin, UrhG in de vanaf deze datum geldende versie.
- 7 De Revision slaagt wanneer de appelrechter er ten onrechte vanuit is gegaan dat het overnemen van de ritmische sequens van het nummer „Metall auf Metall” door middel van sampling een krachtens § 51a, eerste volzin, UrhG in de vanaf 7 juni 2021 geldende versie toegestaan gebruik is voor pastiches zodat er geen sprake is van schending van de door verzoekers aangevoerde naburige rechten als fonogramproducent of uitvoerende kunstenaar alsmede van het auteursrecht van de eerste verzoeker.
- 8 De appelrechter heeft volgens de verwijzende rechter zonder blijk te geven van een onjuiste rechtsopvatting vastgesteld dat er sprake is van een inbreuk op verzoekers rechten als fonogramproducent en als uitvoerende kunstenaar en dat de overgenomen ritmische sequens een auteursrechtelijk te beschermen muziekwerk vormt.

- 9 Krachtens § 51a, eerste volzin, UrhG is de reproductie, de distributie en de mededeling aan het publiek van een gepubliceerd werk voor karikaturen, parodieën of pastiches toegestaan. Deze bepaling is op de naburige rechten van de uitvoerende kunstenaar alsmede op die van de fonogramproducent dienovereenkomstig toepasselijk.
- 10 § 51a UrhG dient ter omzetting van artikel 5, lid 3, onder k), en lid 4, van richtlijn 2001/29 en moet derhalve richtlijnconform worden uitgelegd.
- 11 Aangezien het bestreden overnemen van de ritmische sequens niet voldoet aan de vereisten van een karikatuur of een parodie van het muziekstuk „Metall auf Metall” is in het geding doorslaggevend of het bestreden overnemen is geschied voor een pastiche in de zin van § 51a UrhG juncto artikel 5, lid 3, onder k), van richtlijn 2001/29.
- 12 Eerste prejudiciële vraag: er moet worden verduidelijkt of de uitzonderingsregeling van het gebruik voor pastiches in de zin van artikel 5, lid 3, onder k), van richtlijn 2001/29 in ieder geval een vangnet is voor een artistieke uiteenzetting met een bestaand werk of ander materiaal, met inbegrip van sampling, en of voor het begrip pastiche beperkende criteria gelden zoals het vereiste van humor, stijllimitatie of eerbetoon.
- 13 Met betrekking tot de gebruikelijke betekenis van het begrip „pastiche” in de omgangstaal in de lidstaten van de Europese Unie heeft de appelrechter niets vastgesteld. De bandbreedte van de betekenis van het begrip „pastiche” in de omgangstaal van veel lidstaten kan reiken van de imitatie van stijl tot en met gerecombineerde arrangementen of nieuwe composities uit reeds beschikbaar materiaal van vreemde herkomst. Daarbij hebben alle betekenissen, hoe verschillend zij in detail ook zijn, juist het referentiële karakter gemeen met betrekking tot iets dat reeds bestaat.
- 14 Dat de pastiche samen met de parodie en de karikatuur in één uitzonderingsbepaling is geregeld, zou ervoor kunnen pleiten dat pastiche, parodie en karikatuur in hun wezenlijke kenmerken overeenstemmen. Volgens de rechtspraak van het Hof (arrest van 3 september 2014, Deckmyn en Vrijheidsfonds, C-201/13, punt 20) bestaan de wezenlijke kenmerken van een parodie erin dat, enerzijds, een bestaand werk wordt nagebootst doch met duidelijke verschillen met het bestaande werk en, anderzijds, aan humor wordt gedaan of de spot wordt gedreven. Daarentegen vereist een parodie niet dat de parodie een eigen oorspronkelijk karakter heeft.
- 15 Volgens deze rechtspraak zou in ieder geval ook als een wezenlijk kenmerk van de pastiche kunnen worden beschouwd dat een bestaand werk wordt nagebootst doch met duidelijke verschillen met het bestaande werk. Of het daarenboven een wezenlijk kenmerk van de pastiche is om net zoals de parodie en de karikatuur aan humor te doen of de spot te drijven of dat de imitatie van een stijl van auteursrechtelijk beschermd materiaal of de verwijzing in de vorm van een

hommage een wezenlijk kenmerk is, lijkt daarentegen twijfelachtig. Artikel 5, lid 3, onder k), van richtlijn 2001/29 moet weliswaar, aangezien het een uitzondering vormt op de in de artikelen 2 en 3 van de richtlijn vastgestelde rechten, strikt worden uitgelegd. De uitlegging moet het echter mogelijk maken de doeltreffendheid van de aldus afgebakende uitzondering in de praktijk te handhaven en de doelstelling ervan in acht te nemen.

- 16 Het doel van de uitzondering voor „pastiche” zou kunnen suggereren dat deze uitzonderingsregeling in ieder geval een vangnet vormt voor een artistieke uiteenzetting met een bestaand werk of ander materiaal, met inbegrip van sampling, waarbij geen verdere beperkende criteria vereist zijn. Het Hof verwijst wat dat betreft naar de doelstellingen die door richtlijn 2001/29 in het algemeen worden nagestreefd, waaronder een harmonisatie die zal bijdragen tot de uitoefening van de vier vrijheden van de interne markt alsmede tot het waarborgen van een rechtvaardig evenwicht tussen met name de rechten en de belangen van de auteurs enerzijds en die van de gebruikers van beschermd materiaal anderzijds (zie arrest C-201/13, punten 25 en 26).
- 17 Dienovereenkomstig zou de uitzondering van de „pastiche” mogelijk toepasselijk kunnen zijn wanneer er sprake is van een artistieke uiteenzetting met het gebruikte werk. De uitzondering voor pastiches zou als algemene uitzondering voor de vrijheid van kunsten kunnen worden uitgelegd.
- 18 De rechten van auteurs, fonogramproducenten en uitvoerende kunstenaars overeenkomstig de artikelen 2 en 3 van richtlijn 2001/29 vallen onder de bescherming van de intellectuele eigendom overeenkomstig artikel 17, lid 2, Handvest van de grondrechten van de Europese Unie. Anderzijds kan het gebruik van werken of ander beschermd materiaal voor karikaturen, parodieën of pastiches onder de bescherming van de vrijheid van meningsuiting of de vrijheid van kunsten vallen. Aldus is de in casu aan de orde zijnde techniek van het „elektronisch kopiëren van audiofragmenten” (sampling), waarbij een gebruiker van een fonogram een audiofragment overneemt en dat gebruikt om een nieuw werk tot stand te brengen, een artistieke uitdrukkingwijze die onder de door artikel 13 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie beschermde vrijheid van kunsten valt.
- 19 De Duitse wetgever stond bij het invoeren van de nieuwe uitzondering van § 51a UrhG een ruim begrip pastiche voor ogen dat, onder voorbehoud van een passend evenwicht tussen de rechten en belangen van de auteursrechthebbenden en de gebruikers, met name praktijken zoals sampling zou omvatten, omdat de culturele technieken bestaande in het aanhalen en imiteren en daarbij aanleunende technieken een belangrijk element zijn van intertekstualiteit, moderne culturele creatie en communicatie op sociale media.
- 20 Tweede prejudiciële vraag: verder moet worden verduidelijkt wanneer het gebruik geschiedt in de zin van artikel 5, lid 3, onder k), van richtlijn 2001/29 „voor” een pastiche. Volgens de verwijzende rechter moet dienaangaande de vaststelling

volstaan dat het gebruik als pastiche herkenbaar is voor iedereen die bekend is met het betreffende auteursrechtelijk beschermde materiaal en over het vereiste intellectuele inzicht beschikt voor het waarnemen van de pastiche.

- 21 De prejudiciële vragen zijn relevant voor de beslechting van het geschil. De eerste prejudiciële vraag is met het oog op de vaststellingen van de appelrechter relevant voor de beslechting van het geschil omdat het muziekwerk „Nur mir” weliswaar aan de overgenomen ritmische sequens van „Metall auf Metall” herinnert doch met duidelijke verschillen met het bestaande werk en daarbij noch de stijl van de overgenomen ritmische sequens van „Metall auf Metall” imiteert en noch aan humor wordt gedaan of de spot wordt gedreven. De tweede prejudiciële vraag is relevant voor de beslechting van het geschil met het oog op het feit dat de appelrechter niets heeft vastgesteld met betrekking tot de opzet van verweersters omdat hij van mening was dat de op een imitatie of hommage gerichte bedoeling van de bewerker niet behoefde te worden vastgesteld.
- 22 Artikel 5, lid 5, van richtlijn 2001/29 houdt rekening met de doelstelling dat er sprake moet zijn van een rechtvaardig evenwicht van rechten en belangen. Dienovereenkomstig mogen de in artikel 5 van de richtlijn bedoelde beperkingen en restricties slechts in bepaalde bijzondere gevallen worden toegepast mits daarbij geen afbreuk wordt gedaan aan de normale exploitatie van werken of ander materiaal en de wettige belangen van de rechthebbende niet onredelijk worden geschaad („drietrapsstoets”). Aan deze vereisten is volgens de vaststellingen van de appelrechter in het onderhavige geval voldaan.